

Lovforslaget (L 125)

I modsætning til gældende lov er der i selve lovforslaget indsat en bestemmelse om forskningsfrihed i relation til den enkelte forsker. Bemærkningerne uddyber nærmere denne forskningsfrihed.

Det fremgår således af lovforslagets § 17, stk. 2, at: »Instituttlederen kan pålægge medarbejdere at løse bestemte opgaver. I den tid, hvor de videnskabelige medarbejdere ikke er pålagt sådanne opgaver, forsker de frit inden for universitetets forskningsstrategiske rammer.«

Af bemærkningerne til § 17, stk. 2, fremgår bl.a., at: »den enkelte forsker har forskningsfrihed inden for sit faglige ansættelsesområde med de forpligtelser, der følger af et ansættelsesforhold. Den enkelte forsker har således frihed til at vælge metode, fremgangsmåde og emne inden for universitetets forskningsstrategiske rammer, som fastlagt i udviklingskontrakten.«

Videre fremgår det, at »instituttlederen i kraft af sin instruktionsbeføjelse kan pålægge den enkelte forsker at løse bestemte opgaver, men den enkelte forsker kan, hvor den pågældende ikke er pålagt sådanne opgaver, forsker frit inden for universitetets forskningsstrategiske rammer.«

Delkonklusion

I modsætning til gældende ret har man i L 125 direkte i lovtæksten præciseret, at instituttlederen kan pålægge den enkelte forsker at løse andre opgaver end forskningsopgaver. At instituttlederens instruktionsbeføjelse nu præciseres i lovtæksten, hvorefter instituttlederen i kraft af sin instruktionsbeføjelse kan pålægge forskeren andre opgaver end rene forskningsopgaver betyder ikke, at der er sket en realitetsændring i forhold til retstilstanden efter gældende lov. Både i medfør af gældende lov og af L 125 forsker forskerne frit i den tid, de ikke er pålagt andre opgaver.

Formuleringen i § 17, stk. 2, i L 125 om frihed til at vælge »metode, fremgangsmåde« beskytter den enkelte forsker mod udefra kommende pålæg om at vælge videnskabelige scenarier, teorier, videnskabsteoretiske indfaldsvinkler etc. – kort sagt frihed til at vælge egen videnskabelig arbejdsmåde. Formuleringen ».. og emne« er meget bred og ultimativ beskyttelse mod udefra kommende pålæg om, at en forsker skal beskæftige sig med bestemte videnskabelige problemstillinger, fx kan en adjunkt/lektor/professor i

matematik ikke pålægges af beskæftige sig med bestemte matematiske problemstillinger, men har frit valg til at vælge de projekter han/hun finder af størst videnskabelig interesse.

Den enkeltes forskningsfrihed indskrænkes heller ikke af § 17, stk. 2, hvor det er anført, at den enkelte forsker »frit inden for universitetets forskningsstrategiske rammer«.

Det er i bemærkningerne anført: »Den enkelte forsker har forskningsfrihed inden for sit faglige ansættelsesområde med de forpligtelser, der følger af ansættelsesforholdet. Den enkelte forsker har således frihed til at vælge metode, fremgangsmåde og emne inden for universitetets forskningsstrategiske rammer, som fastlagt i udviklingskontrakten.«

Det fremgår af bemærkningerne til § 10, stk. 8, at udviklingskontrakten skal indeholde en beskrivelse af universitetets strategisk mål og indsatsområder. Dette kan kun ske på et overordnet niveau, hvorfor der ikke her ligger et instrument til at indskrænke forskningsfriheden. I den nuværende universitetslov er der ikke en tilsvarende bestemmelse i lovtæksten om den enkeltes forskningsfrihed. Derfor kan det med nogen ret hævdes at L 125 i modsætning til den nuværende situation sikrer forskningsfriheden for den enkelte inden for det område, vedkommende er ansat, men i praksis er L 125 en præcisering af gældende retstilstand.

4. Konklusion

Forskningsfrihed i relation til universitetet

Universitetet har som efter gældende lov i henhold til § 2, stk. 2, i L 125 forskningsfrihed og en forpligtelse til at værne om forskningsfriheden. Denne forpligtelse skal forvaltes af bestyrelsen og de ansatte ledere.

Forskningsfrihed i relation til den enkelte forsker

Ledelsen har allerede ifølge 1992-loven kunnet pålægge den enkelte forsker bestemte opgaver. Denne bestemmelse er videreført i L 125. I bemærkningerne er det beskrevet, at dette er en konsekvens af instituttlederens instruktionsbeføjelser.

Der er herudover ikke lagt op til yderligere ændringer i den gældende retstilstand, men er alene tale om en præcisering af gældende ret.